

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Polskiego Forum Osób z Niepełnosprawnościami za okres od 1 stycznia 2022 do 31 grudnia 2022 r.

Nazwa stowarzyszenia: **POLSKIE FORUM OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**

Adres siedziby: ul. Białostocka 4 lok. 2, 03-741 Warszawa

1. Opis działalności Polskiego Forum Osób z Niepełnosprawnościami

Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami (PFON) działa od maja 2003 r., a zostało zarejestrowane w KRS 10 maja 2003 roku pod numerem 0000161135. Jest zarejestrowane pod numerem identyfikacji podatkowej: 5252271155 i numerem REGON 015513370. Jest organizacją non-profit o statusie organizacji pożytku publicznego (OPP), zrzeszającą stowarzyszenia i związki stowarzyszeń osób z niepełnosprawnościami działające w Polsce. Od 2004 roku PFON należy do Europejskiego Forum Osób z Niepełnosprawnościami (European Disability Forum – EDF).

Misją PFON jest jednoczenie sił społecznych i instytucjonalnych dla tworzenia warunków wyrównywania szans, równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz walki z wszelkimi przejawami dyskryminacji osób niepełnosprawnych, aby mogły żyć godnie i w pełni korzystać z praw człowieka.

Celem Polskiego Forum Osób z Niepełnosprawnościami jest:

- tworzenie płaszczyzny współpracy i jednolitej reprezentacji stowarzyszeń osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin osób z niepełnosprawnościami, gdy rodzaj niepełnosprawności uniemożliwia samoreprezentację,
- wpływanie na politykę społeczną państwa oraz rozwiązania prawne decydujące o jakości życia osób z niepełnosprawnościami w wymiarze osobowym, społecznym i ekonomicznym oraz o ich równym traktowaniu, a także o wspieraniu ich rodzin,
- zmienianie postaw społecznych wobec ludzi z niepełnosprawnościami – z opiekuńczych o nastawieniu wyłącznie charytatywnym na uznające godność i wartość osoby z niepełnosprawnością, jej pozytywny potencjał oraz prawa równe dla wszystkich,

- umacnianie organizacji pozarządowych osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz partnerska współpraca tych organizacji i ich związków z władzą ustawodawczą i wykonawczą szczebla rządowego i samorządowego,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi zagranicznymi i międzynarodowymi.

2. Skład organów PFON w 2022 roku

W 2022 roku do PFON należeli:

- jako członkowie pełni:

1. Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
2. Polski Związek Głuchych
3. Ogólnopolska Federacja Organizacji Osób Niepełnych Ruchowo
4. Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych - Sejmik Wojewódzki
5. Wrocławski Sejmik Osób Niepełnosprawnych
6. Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych
7. Podlaski Sejmik Osób z Niepełnosprawnościami

- jako członkowie zwyczajni:

8. Fundacja Aktywnej Rehabilitacji
9. Fundacja Inne Spojrzenie
10. Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego
11. Stowarzyszenie Instytut Niezależnego Życia
12. Stowarzyszenie Twoje Nowe Możliwości

- jako członkowie stowarzyszeni:

13. Fundacja Eudajmonia
14. Fundacja TUS
15. Stowarzyszenie „Mówić bez Słów”
16. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu
(przystąpienie do PFON w 2022 roku)
17. Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi (przystąpienie do PFON w 2022 roku)

W 2022 roku w skład organów PFON wchodzili:

Zarząd:

Przewodniczący:	Krzysztof Piotr Kurowski
Wiceprzewodnicząca:	Monika Zima-Parjaszewska
Wiceprzewodniczący:	Zbigniew Stanisław Worony
Skarbnik:	Anna Katarzyna Drabarz
Sekretarz:	Tomasz Przybysz-Przybyszewski

Komisja Rewizyjna:

Przewodniczący:	Rafał Piotr Skrzypczyk
Wiceprzewodniczący:	Krzysztof Marek Peda
Sekretarz:	Zbigniew Skulski

W 2022 roku posiedzenia Zarządu odbywały się co najmniej co tydzień.

PFON wynajmuje lokal i prowadzi biuro przy ul. Białostockiej 4 lok. 2 w Warszawie.

3. Działalność statutowa PFON w 2022 roku

Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami w 2022 roku realizowało swoje cele statutowe poprzez szereg różnorodnych działań.

W 2022 roku PFON kontynuował realizację w partnerstwie z innymi organizacjami trzech projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

- W partnerstwie z Fundacją Instytut Rozwoju Regionalnego PFON realizował **projekt pn. „Wiedza drogą do aktywnego udziału w tworzeniu prawa”**, nr POWR.02.16.00-IP.06-00-012/19, dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, działanie 2.16 Usprawnienie procesu stanowienia prawa. Celem Projektu jest przeszkolenie co najmniej 1050 przedstawicieli/-ek organizacji pozarządowych (NGO) działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz podniesienie kompetencji co najmniej 840 z nich w zakresie niezbędnym do prawidłowego udziału w procesie stanowienia prawa, w szczególności w zakresie prawa pracy, analizy finansowej, prawa gospodarczego oraz oceny skutków rozwiązań prawnych. Działaniem uzupełniającym do planowanych szkoleń są konsultacje i doradztwo, które pozwalają na

dotatkowe, praktyczne wsparcie uczestników projektu z uwzględnieniem ich specyficznych potrzeb. Projekt jest realizowany do końca lutego 2023 roku.

- Wraz z Polskim Związkiem Głuchych z końcem września 2022 r. PFON zakończył realizację **projektu pn. „Strażnicy dostępności”**, który współfinansowany był ze środków Europejskiego Funduszy Społecznego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach Działania 2.16 Usprawnienie procesu stanowienia prawa. Wartość projektu opiewała na łączną kwotę 840 217,50 zł. Celem głównym projektu było wzmocnienie potencjału instytucjonalnego oraz eksperckiego 12 organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami do prowadzenia monitoringu w zakresie tworzenia i stosowania przepisów prawa regulującego obowiązki związane ze stosowaniem zasad dostępności. W projekcie prowadzone było wsparcie szkoleniowe i doradcze dla 36 pracowników i wolontariuszy 12 organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W ramach projektu zostały opracowane narzędzia wspierające prowadzenie monitoringu. Realizowane zadania w ramach projektu opierały się na wypracowanej w ramach partnerstwa metodologii monitoringu w zakresie tworzenia i stosowania przepisów prawa regulującego obowiązki związane ze stosowaniem zasad dostępności. 27 września 2022 r. odbyła się konferencja podsumowująca projekt.
- Największego zaangażowania wymagał trzeci **projekt pn. „Opracowanie projektu ustawy wdrażającej Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych o proponowanej nazwie: Ustawa o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami wraz z Oceną Skutków Regulacji i uzasadnieniem, jak też propozycji zmian legislacyjnych podążających za nową ustawą”**, nr POWR.02.06.00-00-0066-21, realizowany od 1 września 2021 r. w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Projekt o łącznej wartości 9 999 998,65 zł jest realizowany w partnerstwie z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej (lider) oraz Fundacją Instytut Rozwoju Regionalnego, Uniwersytetem Warszawskim, Szkołą Główną Handlową w Warszawie i Fundacją Naukową Instytut Badań Strukturalnych. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) zobowiązuje Państwa-strony tego dokumentu do podjęcia wszelkich działań na rzecz urzeczywistnienia postanowień i monitorowania ich realizacji, a także upowszechniania jej zapisów w świadomości obywateli, w tym obywateli z niepełnosprawnościami. Ratyfikacja Konwencji ONZ nałożyła więc na Polskę stały obowiązek usuwania barier, które napotykają osoby z niepełnosprawnościami w realizacji swoich praw. Realizacja niektórych z nich wymaga podjęcia działań legislacyjnych czy też edukacyjnych. Opracowanie ustawy o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami ma służyć zapewnieniu pełniejszej możliwości realizacji prawa do godnego i niezależnego życia przez każdą osobę z niepełnosprawnością poprzez wsparcie wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i wzmocnienia dotychczasowych mechanizmów wdrażania Konwencji. Od początku 2022 roku, na podstawie rozbudowanych analiz i rekomendacji przygotowanych w ramach Zadania 1 (w 2021), w ramach Zadania 2 projektu prowadzono prace merytoryczne w oparciu o tematyczne grupy robocze. Organizowane były również szersze spotkania seminaryjne i warsztatowe z udziałem ekspertów zewnętrznych dotyczące szczegółowych zagadnień wymagających pogłębionej analizy. Propozycje były również przedstawiane w toku spotkań partnerów społecznych (PFON, FIRR), partnerów ekonomicznych (SGH, UW, IBS) oraz Lidera projektu (BON). 31 lipca 2022 r. partnerzy społeczni przekazali liderowi: projekt ustawy o wyrównywaniu szans osób z

niepełnosprawnościami wraz z jej uzasadnieniem, jak również propozycje zmian legislacyjnych podążające za zapisami nowego aktu. Materiały te zostały przedstawione w optymalnym w tym czasie kształcie. W sierpniu 2022 r. m.in. kontynuowano intensywne prace merytoryczne z uwzględnieniem uwag, które zgłosił Lider (zmieniony materiał został przekazany liderowi 8 września 2022 r.). W kolejnych miesiącach prowadzono nadal prace merytoryczne w wybranych obszarach tematycznych (m.in. w zakresie zmian w terminologii), aktualizując wypracowany wcześniej materiał (z uwzględnieniem m.in. zmian w stanie prawnym), a także dokonując jego rozszerzenia i dalszego ujednoczenia. W końcu października 2022 r. PFON dokonał ponownego wyłonienia ekspertów i specjalistów do projektu. Organizowane były również spotkania eksperckie i seminaryjne z udziałem przedstawicieli partnerów społecznych, ekonomicznych i lidera dotyczące szczegółowych zagadnień wymagających pogłębionej analizy. Odbywały się spotkania Zespołu Horyzontalnego, a także spotkania z udziałem partnerów społecznych i ekonomicznych oraz z liderem. Kolejne Zadania w ramach projektu będą realizowane do końca 2023 roku.

Od samego początku kryzysu uchodźczego, będącego efektem ataku Rosji na Ukrainę, PFON aktywnie uczestniczył we **wspieraniu osób z niepełnosprawnościami, które przekroczyły granicę Polski**. Już po kilku dniach powstała, koordynowana przez PFON, ogólnopolska internetowa tablica wsparcia oferowanego uchodźcom z niepełnosprawnościami, na którą każda organizacja pozarządowa, instytucja, firma, grupa inicjatywna, a także osoba prywatna mogła wpisywać rodzaj wsparcia, jakie była w stanie zapewnić. Członkowie Zarządu Forum na różne sposoby osobiście zaangażowali się także we wspieranie konkretnych osób; o skrajnie trudnej sytuacji alarmowali także na szczeblu międzynarodowym, m.in. podczas posiedzenia Zarządu EDF w dniach 10-11 marca 2022 r. w Paryżu i podczas wizyty w Polsce delegacji EDF w dniach 24-25 marca. Zwłaszcza wystąpienie w Paryżu otworzyło oczy przedstawicieli wielu organizacji z Europy Zachodniej na dramat uchodźców z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także coraz cięższą sytuację wspierających ich organizacji pozarządowych.

Wsparcie dla dzieci i dorosłych z niepełnosprawnościami z Ukrainy było również tematem rozmów przedstawicieli PFON z reprezentantami UNICEF oraz WHO, a także wystąpienia na konferencji w Rydze. Trzy powyższe spotkania odbyły się w ramach **projektu „Ukraine crisis: disability inclusive response and recovery”**, realizowanego przez PFON od połowy czerwca 2022 r. wspólnie z European Disability Forum (EDF), finansowanego ze środków Christian Blind Mission (CBM). W pierwszym etapie projekt miał na celu przede wszystkim zapewnienie dostępu do podstawowych potrzeb oraz usług wynikających z niepełnosprawności kobietom, mężczyznom i dzieciom z niepełnosprawnościami z Ukrainy oraz towarzyszącym im osobom dotkniętym skutkami wojny. Dlatego w ramach pierwszego etapu PFON podpisał porozumienia z siedmioma organizacjami pozarządowymi z całego kraju, które otrzymały środki na bezpośrednią pomoc uchodźcom, w tym m.in. na: zakwaterowanie, wyposażenie miejsc pobytu w specjalistyczne urządzenia, sprzęt rehabilitacyjny, usługi medyczne, rehabilitację, kurs języka polskiego, ćwiczenia uwalniania z traumy, ulotki informacyjne w języku ukraińskim. Drugi etap projektu (trwający od listopada 2022 r. do marca 2023 r.) skupia się na rzecznictwie dot. włączania osób z niepełnosprawnościami do realizowanej przez państwa pomocy humanitarnej. W ramach tego etapu PFON zaprosił kilka organizacji pozarządowych do udziału w seminariach i szkoleniach poświęconych problematyce wspierania osób z niepełnosprawnościami w sytuacjach kryzysowych.

Drugi etap ww. projektu pozwolił sfinansować **VIII Kongres Osób z Niepełnosprawnościami**, zorganizowany przez PFON, przy wsparciu Rady Kongresu, 15 listopada 2022 r. w formule hybrydowej (stacjonarnie oraz zdalnie), pod hasłem „10 lat Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami. Co się zmieniło? Co musi się zmienić?”. W panelach dyskusyjnych głos zabrało 21 panelistek i panelistów, a tylko stacjonarnie w Kongresie wzięło udział ponad 200 uczestniczek i uczestników. Na wydarzenie złożyły się m.in. cztery panele dyskusyjne („10 lat Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami w Polsce”, „Konwencja w sytuacjach kryzysowych”, „Edukacja włączająca szansą dla wszystkich” i „Przyszłość Konwencji w Polsce”), a także relacja z Konwentów regionalnych i tematycznych. Wysłuchać można też było wystąpienia Sif Holst, reprezentującej Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, senatora Marka Plury, a także prof. Marcina Wiącka, Rzecznika Praw Obywatelskich, który objął Kongres patronatem honorowym. 13 redakcji sprawowało nad wydarzeniem patronat medialny.

W 2022 r., dzięki mobilizacji środowiska działającego na rzecz osób z niepełnosprawnościami, **reprezentanci PFON zostali wybrani do Komitetów Monitorujących Fundusze Europejskie na lata 2021-2027** (obszar: osoby z niepełnosprawnościami). Członkami Komitetów z ramienia PFON są:

- Krajowy Plan Odbudowy (KPO): Adam Zawisny (członek) i dr Anna Drabarz (zastępczyni),
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS): dr hab. inż. arch. Marek Wysocki, prof. PG (członek) i dr Krzysztof Kurowski (zastępca),
- Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC): Anna Rozborska (członkini) i Tomasz Przybysz-Przybyszewski (zastępca),
- Program Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE): Adam Zawisny (członek) i Aleksander Waszkielewicz (zastępca),
- Program Fundusze Europejskie na Polskę Wschodnią (FEPW): dr Anna Drabarz (członkini) i Alicja Jankiewicz (zastępczyni),
- Komitet do spraw Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027: Przemysław Żydok (członek) i dr Anna Drabarz (zastępczyni).

PFON wsparł również kandydatury przedstawicieli innych organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. PFON prowadzi także spotkania Grupy roboczej ds. niepełnosprawności w Funduszach Europejskich, z udziałem członków Komitetów Monitorujących działających z ramienia Forum oraz osób z innych organizacji, działających w Komitetach na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

19 grudnia 2022 r. Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami złożyło **uwagi do projektu ustawy** o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (UD 467), przygotowanego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Pozytywnie odniesiono się do zmian natury terminologicznej, a także do wprowadzanej formuły kontraktu mieszkaniowego. Zwrócono jednak uwagę m.in. na brak zgodności części opiniowanego projektu z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, w tym pominięcie osób potrzebujących większego wsparcia, brak kategorii „niezależnego życia” osób z niepełnosprawnościami, zobowiązanie mieszkańca do przestrzegania regulaminu mieszkania wspieranego czy możliwość tworzenia mieszkań o charakterze zbiorowym.

W roku 2022 przewodniczący PFON dr Krzysztof Kurowski oraz wiceprzewodnicząca dr Monika Zima-Parjaszewska brali **udział w posiedzeniach i pracach Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych VIII kadencji**. Monika Zima-Parjaszewska jest przewodniczącą Krajowej Rady Konsultacyjnej. Krajowa Rada jest organem opiniodawczo-doradczym Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Do jej zadań należy w szczególności przedstawianie propozycji przedsięwzięć zmierzających do integracji osób z niepełnosprawnościami, rozwiązań w zakresie zaspokajania ich potrzeb wynikających z niepełnosprawności oraz opiniowanie projektów aktów prawnych i innych dokumentów dotyczących poprawy funkcjonowania tego środowiska.

Warto podkreślić, że w 2022 r. **dr Anna Drabarz**, skarbnik PFON, **została wybrana do nowego Zarządu EDF**. Wybory odbyły się podczas Zgromadzenia Ogólnego EDF, które w dniach 25-26 czerwca 2022 r. miało miejsce w Atenach.

Natomiast **dr Krzysztof Kurowski**, przewodniczący Polskiego Forum Osób z Niepełnosprawnościami, **został laureatem Nagrody RPO im. dra Macieja Lisa**. Nagroda przyznawana jest za szczególne dokonania na rzecz obrony praw i interesów osób z niepełnosprawnościami.

Należy też zaznaczyć, że w 2022 r., dzięki wysiłkom Zarządu i przyjaciół PFON oraz hojności darczyńców, **udało się spłacić w całości dług**, będący efektem błędnie prowadzonego przez poprzedni Zarząd projektu „Wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych – wspólna sprawa” (nr POWR.02.06.00-00-0006/15-00).

W trakcie 2022 roku działalność była utrudniona przez wzgląd na wystąpienie szeregu niesprzyjających okoliczności, a w szczególności:

- niezawinionych przez PFON wielomiesięcznego opóźnienia w przekazaniu jednej z transz środków w ramach projektu „Opracowanie projektu ustawy wdrażającej Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych o proponowanej nazwie: Ustawa o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami wraz z Oceną Skutków Regulacji i uzasadnieniem, jak też propozycji zmian legislacyjnych podążających za nową ustawą”,
- braku środków finansowych na opłacenie składki członkowskiej EDF.

Sprawozdanie przygotował: Tomasz Przybysz-Przybyszewski

Warszawa, dn. 20.02.2023 r.

dr Anna Drabarz

Skarbnik PFON

dr Krzysztof Kurowski

Przewodniczący PFON